

Роль мультфільмів в формуванні світогляду дітей.

Можливо СРСР і не був самою читаючою країною в світі, але те, що самими читаючими були радянські діти можна бути впевненим. В той час як європейські та американські діти дивилися телевізори та «відики», радянські діти читали О.Пушкіна, А.Конан-Дойля, А.Гайдара та ін. Звичайно не всі ставали читачами від хорошого життя, просто у них не було вибору, адже індустрії дитячих розваг в СРСР практично не було.

Зараз все змінилось. Життя стало краще (нажаль не для всіх). Телевізори, плеєри, комп'ютери, Інтернет стали звичною річчю і вже нікого не дивують. Та разом з тим кількість читаючих дітей стала різко зменшуватись. Книгу замінило телебачення.

Важко уявити сучасну сім'ю, у якої б не було телевізора. Як мінімум одного. Телевізор став центром маленького домашнього всесвіту. Тож не дивно, що телебачення стало ефективним каналом управління людини. За прогнозами вчених, деструктивні маніпуляції особистістю засобами масової інформації, наряду з національними конфліктами, екологічними конфліктами і демографічними складнощами, можуть перетворитися в проблему третього тисячоліття.

Новітні технології маніпулювання свідомістю найбільшу загрозу несуть саме для дітей. Саме діти найбільш незахищена група отримувачів інформації. Пасивно поглинаючи інформацію з телевізора вони не завжди можуть критично віднестись до неї, тим самим захистити себе.

Дивлячись телепередачі, дорослі переслідують дві мети: інформація і розваги. У дитини таких цілей більше: розваги, інформація, яскрава картинка, популярність тощо. Одним із засобів задоволення цих цілей є мультфільми. Яскраві, видовищні, прості, ненав'язливі, доступні – мультфільми надзвичайно популярні. Вони демонструють дитині різні

способи взаємодії з навколишнім світом, формують первинні уявлення про добро, зло, правила поведінки, підвищують обізнаність, розвивають мислення, формують світогляд. Таким чином, мультфільм – це ефективний засіб виховання дитини, в одному випадку, і маніпулювання нею – в іншому.

Нажаль більшість мультфільмів, які транслюються, побудовані психологічно, педагогічно та етично невірно. Особливо цим грішать мультфільми американського та європейського виробництва.. В усякому разі нарікань з боку батьків найбільше саме до них.

Чим же наші мультфільми відрізняються від іноземних? Чому багато батьків віддають перевагу саме вітчизняній мультиплікації? Частково це можна пояснити відчуттям ностальгії батьків за своїм дитинством. Але є й інші причини. По-перше, у наших мультфільмах більше добра і душевності. По-друге, в наших мультфільмах теми і сюжети більш різноманітні. На відміну від іноземних, жоден наш мультфільм не схожий один на одного. Для порівняння згадаємо "Ну, постривай!" - де кожна серія штучна, "Том і Джеррі" – де все поставлено на потік. Серії між собою дуже схожі, адже застосовуються одні й тіж прийоми. По-третє, у радянських мультфільмах завжди присутня думка, тоді як для іноземних це не обов'язково.

Цікавою є думка директора Інституту розвитку особистості М.Щербакова, про те, що у американських і російських мультфільмів різна ідеологія. Наша мультиплікація ніколи не була комерційною стравою, і автори могли дозволити собі створювати шедеври на основі традицій російської казки і навіть класичної російської літератури. Казка за своєю прородою метафорична, вона змушує задуматись. Чіпляючись до метафори, дитина добудовує свій світ, а для цього необхідно включати певну частину мозку. Дісней же надає готовий продукт. В західній мультиплікації, для того щоб продати товар, експлуатується психологічна

несвідома ідея. Найчастіше – це страх і насилля. Страх у людини викликати технічно легше, аніж, наприклад, радість.[1]

Дослідники мультіндустрії відзначають негативний вплив сучасних мультфільмів на дитячу свідомість, особливо це стосується закордонних мультфільмів.

Головні герої цих "мультиків" переповнені агресії, жорстокості, ненависті, похоті, пропагують наркотики ("Сімпсони", "Гріффіни"), калічать та вбивають інших персонажів ("Том і Джеррі", "Сейлормун", "Іграшковий вбивця"), пропагують різні сексуальні збочення ("Мультреаліті", "Рен і Стімпі") тощо.

Хтось скаже, що це вже крайнощі. Дійсно, були згадані мультфільми в яких наявні злочини. Але є й інші, не менш загрозливі "мультики", на перший погляд зовсім невинні. Здавалось би, що негативного можуть нести такі героїні мультфільмів, як Попелюшка, Білосніжка, Русалонька? Однак загрозу несуть не самі героїні, а те як їх зображено в кадрі. Справа в тому, що всі вони на одне лице, неначе близнючки. Перегляд мультфільмів з подібними образами може привести до появи стереотипу зовнішнього вигляду. Не відповідаєш йому, значить потвора, значить життя не вдалося.

Є й інша крайність – потвори. Часто можна зустріти героїв мультфільмів, місце яких в Кунсткамері. Квадратні голови, величезні очі, нескладні фігури – ці та подібні риси можна зустріти в таких мультфільмах, як "Ракети", "Му і Ципа", "Оггі і Кукарача" та ін. В цьому випадку у дитини може виробитись стереотип хибної краси.

Хтось скаже, що закордонні мультфільми більш цікаві і оригінальні, а наша мультиплікація повністю скопійована: Заєць і Вовк з "Ну, постривай!" - це тіж самі Том і Джеррі, Буратіно – копія Піннокіо, а Чебурашка змальований з Міккі Мауса. Справді, ідея американського "Том і Джеррі" майже ідентична тій, яка вміщена в "Ну, постривай!". Однак Заєць не б'є Вовка, не знущається над ним. Натомість образ вовка за допомогою гумору і сатири наочно показує дітям, що буває з тими, хто

намагається заподіяти шкоду іншим. Мультфільм є відмінною ілюстрацією до прислів'я: “Не рий іншому яму – сам в неї впадеш”.

Теж саме можна сказати й про мультфільм “Кіт Леопольд”. За своїм форматом “Кіт Леопольд” схожий на сучасний “Оггі і Кукарача”. Однак, якщо в радянському мультфільмі переважає ідея мирного співіснування, то американський переповнений агресії.

Як бачимо більшість європейських та американських мультфільмів небезпечні для наших дітей. Що ж робити? Перше, що спадає на думку – держава повинна встановити жорстку цензуру і заборонити всі небезпечні мультфільми.

Та подібна практика може принести й негативні наслідки. Ось кілька прикладів із історії:

1. Мультфільм В.Татарського “Пластилінова ворона” був заборонений як “безідейний”, а “падав торішній сніг”, як висміюючий радянського селянина;

2. В 1974р. відразу після створення, мультфільм “Пригоди кота Леопольда” був заборонений через те, що він пацифістський, антирадянський, прокитайський та дискредитує партію. Основна претензія чиновників полягала в тому, що кіт не з'їв мишей.

3. Мультфільм про Чебурашку та крокодила Гену довелося переробляти, коли цензори побачили в ньому дискредитацію радянських піонерів. Дійсно. Хіба може якийсь Чебурашка зібрати металолому більше. Ніж радянський піонер.

4. Капітан Врунгель теж свого часу постраждав. Його забороняли, бачучи в ньому пародію на Й.Сталіна.[2]

Тож у питанні цензури треба бути дуже обережним, бо й до абсурда можна дійти.

Та жодна дія з боку держави не матиме позитивних наслідків. Якщо до цієї проблеми не повернуться батьки. Дорослим варто пам'ятати, що дитина не взмозі об'єктивно відокремлювати позитивну для себе

інформацію від негативної. Тому, якщо батьки хочуть виховати психічно здорову, свідому особистість, треба не шкодувати кількох годин власного часу на день і замінити дитині перегляд деяких мультфільмів, наприклад, читанням казки чи цікавої історії.

Література

1. Душевное Размножение Наталия Урядникова / Анна Хилова
<http://www.ponjatno.ru/site.aspx?SECTIONID=390341&IID=390342>
2. Цензура в мультипликации <http://www.lenizdat.ru/cgi-bin/redirect?l=ru&b=1&i=1059919>

автор: Харченко Ірина Леонідівна, за фахом економіст, проживає в місті Лозова.